

Antic Carrer Major, 16 (bis)
ANDORRA LA VELLA

TELEFON 20 6 02
(PRINCIPAT D'ANDORRA)

INFORME SOBRE LA PROBLEMÀTICA
TURÍSTICA I HOTELERA DE LES
VALLS.

Valls d'Andorra, octubre de 1978

P R E A M B U L

TURISME I HOTELERIA

Andorra és un País turístic. Aquesta definició -quasi axiomàtica- creiem que, avui, és incontestable.

Podrà o no podrà agradar-nos la realitat. Podrem revoltar-nos contra les seves servituds i llurs limitacions, però, al cap i a la fi, acabarà per imposar-se'ns de manera aclaparadora.

Si analitzem, d'una forma freda i racional, les estructures del comerç, les de la indústria, les dels sectors de serveis i, fins i tot, les de l'agricultura o la ramaderia, ens adonarem que, totes aquestes activitats, tenen un sol motor: el turisme.

A l'estudi que, sota la direcció de l'economista Josep M^a. Bricall i per encàrrec del Molt Il·lustre Consell, va realitzar-se, entre els anys 1974 i 1975, es divideix la nostra economia en tres grans sectors: SECTORS INDUCTORS, SECTORS INDUITS i SECTORS NO DIRECTAMENT INDUITS.

Els sectors inductors són, no cal pas dir-ho, el SECTOR COMERCIAL i el SECTOR HOTELER, o sigui, els derivats del turisme.

Els altres, o s'estructuren a impulsos dels dos primers, o bé, es veuen fortament afectats, per aquests, en llurs formes ancestrals.

Es, per aquesta raó, que no comprenem la manera com, a casa nostra, s'ha tractat el turisme.

Quan, la majoria dels països -que no depenen tan directament del turisme, com nosaltres- existeixen Ministeris i altres organismes que es preocupen exclusivament del desenvolupament del turisme i de la seva potencialització, nosaltres el deixem abandonat, en mans d'especulacions incontrolades, lliurat als seus propis impulsos i sotmès a totes les contingències que el poden afectar.

Car, el turisme, és una flor molt delicada. És un sector, dins de l'economia mundial, que pot variar amb el més petit canvi de signe. És un terreny de cultiu, al que afecten les més lleus variacions exteriors. A vegades, de manera positiva, altres -per desgràcia les més sovint-

tejadés-, d'una manera negativa.

I, no hi ha sol.lució de recanvi. Depenem del turisme i no podem escapar-nos d'aquesta realitat.

És per aquesta raó que, avui, ens adrecem al Molt Il.lustre Consell, per aportar el nostre crit d'alerta particular, sobre la indústria hotelera que n'és l'eix principal.

Ja que, la indústria hotelera, segons un clisé, molt estès entre la majoria de la gent -i molt sovint entre les autoritats responsables- ha estat considerada com la gran beneficiària i com la principal privilegiada del turisme, a Andorra.

El fet que, ella tota sola, aportés el dotze per cent de la RENDA NACIONAL i donés ocupació a prop del diset per cent de la població activa, l'ha presentada, als ulls de tothom, com una gran acaparadora de beneficis i com una mena de "rei Midas", per quan, tot el que ella tocava, es convertia en or ...

La realitat és tota una altra. La indústria hotelera, fonamentada, en un principi, en petites empreses familiars -la qual cosa permetia als industrials hotelers estalviar-se moltes càrregues suplementàries- per efecte de la creixent demanda de places d'hostatjament, en els mesos punta de l'any o en els caps de setmana, s'ha desenvolupat d'una manera desproporcionada a la seva capacitat real d'expansió. Ha vist, en conseqüència, augmentar les seves despeses de manera alarmant i, per tant, als primers embats d'una recessió econòmica que afecta a tots els països, ha vist trontollar les seves estructures ...

Avui, a Andorra, la indústria hotelera, és un gegant amb els peus de fang.

ELS PROBLEMES DE L'HOTELERIA

Els hotels instal·lats a les Valls, sumen, aproximadament, 230 (algunes estadístiques, oficials, diuen 225 i altres 236) i, sobre d'ells, s'abaten tot un seguit de problemes directes i un altre nombre, molt més important, d'indirectes.

Entre els problemes directes, citarem:

- . Els d'equipament
- . Els preus de cost
- . Les tarifes hoteleres
- . La qualitat del turisme

A aquests problemes, específics del sector, cal afegir-hi tota la problemàtica indirecta i que afecta, en gran manera, a l'hoteleria :

- . Les comunicacions
- . Els aparcaments
- . La degradació del medi ambient
- . Els sorolls
- . La falta de distraccions
- . L'absència d'al·licients culturals i artístics

Als darrers, cal afegir-hi un altre factor, que incideix de manera molt forta en alguns dels problemes enunciats : l'anarquia existent en algunes de les instal·lacions de "camping" i l'acampament salvatge.

ELS PROBLEMES DE L'EQUIPAMENT

Els hotels són vells.

Si tenim en compte que, al cap de quinze anys de la seva construcció, un hotel és un establiment desferrat, més del 60 per cent dels hotels d'Andorra són vells.

En efecte, una tercera part dels hotels (83 establiments) foren construïts abans de l'any 1960, o sigui, porten prop de 20 anys de funcionament i alguns més.

En el període 1960-1965, s'en construïren 55 (13 anys de funcionament) i la resta fou posada en marxa entre 1965 i 1975.

D'altra part, s'ha de posar de relleu que, molts d'a-

quests establiments -com altres que fòren construïts més endavant- es planificaren amb normes periclitades i no eren equiparables a establiments oberts, en altres llocs, a la mateixa època, la qual cosa fa que la nostra indústria hotelera és, avui dia, totalment estancada i desfassada davant dels nostres competidors (països veïns).

Per a la renovació dels hotels, s'han de tenir en compte, principalment, dos factors:

- . El cost del terreny.
- . El cost de la construcció.

Dos elements molt importants que, agreujats pel baix nivell d'ocupació -no arriba a un 35 per cent, en les estimacions més optimistes- fan molt difícil aquesta renovació.

Volem dir, amb això, que l'hoteleria -malgrat la seva importància per mantenir el turisme- ha deixat -en molts casos de ser rentable.

En el moment actual -a títol d'exemple- cal situar la capacitat mitja de consum, d'un client d'hotel, en unes 800 pessetes per dia, la qual cosa fa que, un establiment de 100 places, tingui una recaptació màxima diària de 80.000 pessetes, amb les quals ha de pagar els sous, la seguretat social, el manteniment, els productes alimentaris, etc.

Quins són els establiments comercials -amb menys despeses generals i amb molta menys inversió- que no superen aquesta xifra ?

Mancances dels equipaments bàsics.

- . No arriben a un 50 per cent, els hotels, amb cambra de bany individual.
- . Prop d'un 25 per cent, d'hotels, estan mancats de calefacció central i, solament, set hotels, compten amb climatització.
- . Un centenar, d'hotels, no té entrada independent.

Deixem d'esmentar, els que careixen d'ascensor, de saló d'estar, d'instal.lació telefònica interior, de cabina isolada, d'insonorització, de música d'ambient, de cambra frigorífica, etc.

Aixó, sobre un total d'unes 20.000 places hoteleres !

Les mancances exposades -llevat de poques excepcions- posen de relleu un fet: tenim els hotels vells i mal equipats i no adequats, ni tan sols, per un turisme de qualitat mitjana.

Per renovar aquests establiments, caldria una forta inversió que, la banca privada, no voldrà oferir, sense la intervenció dels organismes públics.

Com a sol.lució a aquest problema, apuntem la possibilitat que, els poders públics, després d'un estudi aprofundit dels problemes generals de l'hoteleria, estudiessin la creació d'un crèdit hotelier.

Aquest crèdit, podria acordar-se a través de la mateixa banca privada, però amb l'aval d'un organisme públic, creat a l'efecte, que estudiaria, cada demanda, amb detall.

Car una cosa és evident. Els establiments hotelers es descapitalitzen i, moltes empreses, realitzen un benefici fictici, per no amortitzar les instal.lacions de manera adequada i, al no fer-se cap previsió, per renovar-les. Per altra part, moltes vegades, es comfonen els beneficis amb els sous del propietari i els seus familiars.

ELS PROBLEMES DELS PREUS DE COST.

Amb l'alça del petroli, a la puja dels productes bàsics de l'alimentació -agreujada, precisament per aquesta alça- s'hi ha d'afegir, la dels preus del gas-oil i del gas, dos elements indispensables per a la calefacció, el funcionament de les cuines i el d'altres aparells imprescindibles per a un hotel (rentaplats, rentadores de roba, assecadores, etc.).

Darrerament, a aquest problema d'augment de tarifes, cal afegir-hi, el que provoca el fet que les instal.lacions de gas, de molts establiments hotelers, no s'ajustin a les normes mínimes de seguretat. L'exigüetat del terreny i la manca d'una infraestructura de distribució de gas, fan el trencaclosques insoluble, amb l'amenaça de que quedi parilitzat un nombre important d'hotels (31 establiments en la zona Andorra-Escaldes) en un termini no massa llunyà.

Aquest problema afecta, directament, a molts dels nostres associats. La "Unió Hotelera" voldria veure'l resolt ràpidament, per evitar sancions als nostres adherits que podrien obligar, a tota la indústria hotelera del país, a prendre posicions que seriem els primers a lamentar. No cal pas dir, que la nostra Entitat, es brinda a col.laborar, amb els organismes pertinents, per trobar sol.lucions.

Per altra part, infinitat de vegades, s'ha demanat a l'Administració, una desgravació dels productes petrolers, ja

que, la calefacció, en hoteleria, és un servei públic de cost fixe, independentment del grau d'ocupació i en una temporada que, el treball hoteler, és més migrat. El no tenir en compte aquest fet -cost fixe- ha portat a la creença que, les justes peticions dels hotelers, eren infundades i ha fet que la demanda fos denegada, quan, a tots els països, és practicada normalment. Amb molta més raó a Andorra, on, la calefacció, ha d'estar en marxa vuit mesos.

També, infinitat de vegades, s'ha parlat de la creació d'un mercat central que frenaria el monopoli que detenten els grans majoristes i permetria la regulació dels preus d'una manera més racional.

Aquest mercat central, a més a més de ser de gran ajuda pel nostre sector, seria altament beneficiós per a tota la població en general.

ELS PROBLEMES DE LES TARIFES

Un dels avantatjes que tenia l'hosteleria andorrana, respecte a la dels altres països, era que, les tarifes hoteleres, que podia oferir als seus clients, resultaven netament inferiors a les practicades en aquells llocs.

Avui, aquesta particularitat, està a punt de desaparèixer.

La deficiència de les estructures hoteleres (baix nivell d'ocupació -tret d'algunes èpoques-, manca de turisme interior, estacionalitat, etc.) i la manca d'ajuda oficial (prèstecs a llarg termini, ajudes al turisme, coordinació i publicitat a l'exterior, etc.) que a altres llocs són moneda corrent, fan que el paradís turístic, que era Andorra, estigui seriament amenaçat.

Un altre punt a retenir, és l'obligació de mantenir, durant, tota la temporada, els preus establerts al començament de l'any. És públic i notori que els preus de cost -salari i productes alimentaris- augmenten indefectiblement, cada any a començaments d'estiu i, sempre, en proporcions superiors a les previstes.

LA QUANTITAT I LA QUALITAT DEL TURISME.

Una enquesta realitzada pel "C.H.E.T." d'Ax-en-Provence, al mes de juliol de 1976, ens dona una xifra aproximada de 2.500.000 turistes, per any.

D'aquests turistes, solament un 43 per cent, hi dormien i, el 57 per cent restant, considerava Andorra com una via de pas i restava, solament, unes hores al País.

Aquest any, a criteri nostre -només tenim dades parcials- les coses han empitjorat, car hem perdut, aproximadament, un 10 per cent d'ocupació, per causa de l'obertura de l'auto-

pista de La Junquera i altres factors (campanyes de radio no massa favorables, etc.).

La mateixa enquesta, ens diu, també, que la mitjana d'edat dels turistes, és de 40 anys o més. No ens desagrada aquest tipus de turisme, però pensem que caldria captar, a més a més, un turisme més jove. Per manca d'atractius, creiem que, actualment, és impossible atreure aquesta clientela tan interessant (la mitjana òptima s'hauria de situar pels voltants dels 30 anys).

Es una preocupació constant, de tots els estaments relacionats amb el turisme, el millorar la seva qualitat. No podem pretendre aquest millorament, si, abans, no revisem les estructures turístiques del País i els hotelers no milloren llurs instal·lacions hoteleres.

LA PROBLEMÀTICA INDIRECTA

Abans d'abordar, aquest tema, voldriem posar, ben visent, un punt de reflexió per tots els qui vivim a Andorra.

Deiem, al començament d'aquest informe, que Andorra és un país turístic i que el nostre principal "modus vivendi", és el turisme, independentment de la professió que exercim ...

Per tant, hem de tenir ben present, que la cortesia envers els nostres visitants -cortesia no vol pas dir servilisme- ha de ser la norma de conducta de tots nosaltres. És, aquest, un punt de reflexió que, tots, ens hem d'imposar, sigui quina sigui la nostra professió, la nostra relació amb el turisme o la nostra posició dins de la societat andorrana ...

Per altra part, no pretenem pas, analitzar, amb xifres tots els factores indirectes que incideixen sobre el turisme i l'hoteleria andorrana, ja que les xifres que es podrien fer jugar són aclaparadores i a l'abast de qualsevol persona, que tingui la curiositat de llegir-les, en els diferents estudis, que s'han publicat, de manera més o menys oficial.

La cosa que, realment, ens espanta, no és pas la magnitud de les xifres, sinó el poc resultat, que de les mateixes, se n'ha obtingut.

Encara que sembli poc important, posarem de relleu la inexistència de tota mena de PETITS SERVEIS o de PETITS

DETALLS que manquen, entre altres :

- . Una bona distribució de les cabines telefòniques.
 - . Taxis interiors, pels turistes que viatjen sense mitjà de locomoció propi. A més de la seva escassetat, els existents, es neguen a acceptar els trajectes curts.
 - . Les deficiències dels transports públics.
 - . No hi ha, quasi, W.C. públics. Els usuaris han de demanar-ho als establiments (bars, hotels, etc.) amb les conseqüents molèsties per a ells.
 - . El perill que suposa la venda i fabricació de licors sense control sanitari.
 - . El mal estat de les voreres i el perill que representen moltes obres de construcció, mal vallades o mal senyalitzades, malgrat la legislació vigent.
 - . La manca d'un servei d'informació permanent.
- ... i, un llarg etcètera.

Les COMUNICACIONS, són dolentes, no pas per la qualitat del seu pis que, en la majoria dels casos, és immillorable. Per contra, el seu traçat és molt defectós i amb escruixidors "colls d'ampolla" que provoquen embussaments monstruosos, fins a l'extrem que, per arribar a Andorra la Vella, des de qualsevol de les dues fronteres, en determinades èpoques, es necessiten tres o quatre hores.

De no trobar-se una solució ràpida, a aquest problema, tenim por que el turisme, base de l'economia andorrana, s'ensorri fàcilment. Llavors, naturalment, desapareixeria el problema.

L'escassetat d'APARCAMENTS, és un altre factor negatiu i, potser, una de les causes més importants de les dificultats de la circulació. La cosa greu, és que, si l'Administració, no troba una solució viable, la majoria dels hotelers, per manca de recursos, són incapaços de resoldre'l.

La DEGRADACIÓ DEL MEDI AMBIENT, és un factor preocupant a tot arreu, però a Andorra, és més acusat que enlloc, tret de les grans zones industrialitzades.

Les urbanitzacions mal planificades, de cara a la conservació de la natura, les deixalles dels turistes i, principalment, dels excursionistes de diumenge, junt a altres factors, estan convertint les Valls, en un autèntic femer. Fins i tot, el forn crematori, amb la seva pudent fumera, contribueix a la pol·lució de la capital.

El riu principal, el Valira, en les dues conques, està contaminat o sec, a troços, des de Soldeu o des del Serrat, fins a la frontera amb Espanya. Abans, les Valls d'Andorra, eren un paradís pels pescadors ... Qui s'atreveix, avui, a pescar en els nostres rius ?

Els boscos i les muntanyes, estan desfigurats pels desmunts o els pessons de ferralla. Proliferen, arreu, les barraques o les tanques, construïdes amb materials precaris i sense cap norma arquitectònica.

Un altre aspecte de la pol·lució, són els SOROLLS. Pol·lució acústica, evidentment, però que entre les motos, els automòbils, les grues i formigoneres, priven, sobretot a l'estiu, descansar a les persones, fins a la matinalda. Aquest estat de coses, en un país turístic, és inadmissible.

En l'estudi, abans esmentat, del "C.H.E.T.", les mancances posades més de relleu, pels mateixos turistes, eren les referents a l'ABSENCIA D'ALICIENTS CULTURALS, ARTÍSTICS I D'ESPLAI.

Entre els desitjos dels turistes, s'anotaven, entre altres, l'existència d'un casino, de boleres, d'un centre poliesportiu, de piscines públiques, sales per a congressos, espectacles folklòrics i de llum i só, jardins per a infants, zones verdes, a l'interior de les poblacions, etc.

També, es trobaven a faltar, pobles de vacances, visites històriques o artístiques guiades, museus als pobles, refugis d'alta muntanya, senyalització dels llocs dignes de visitar ...

En fi, tot un enfilall de mancances, de les quals, s'ha assenyalat repetidament i inútilment la seva inexistència.

C O N C L U S I Ó.

Finida l'exposició dels problemes -amb alguna petita aportació de sol.lució- que, des del nostre punt de vista d'hotelers, afecten al binomi TURISME-HOTELERIA, voldriem exposar, a manera de recapitulació, el què, també des d'aquest punt de vista particular, s'hauria de fer :

UN GRAN DEBAT SOBRE EL TURISME.

Caldria establir un debat sobre el turisme i tots els problemes que l'afecten...

En aquest debat -que hauria de ser a nivell nacional- en el qual l'Administració hauria d'actuar com a incitadora, hi haurien de participar tots els sectors afectats pel turisme: comerc, hoteleria, banques, serveis, etc.

També s'hauria de demanar el concurs dels sectors primaris -agricultura i ramaderia- i als qui, el turisme, afecta de manera indirecta, però profunda.

Els punts a debatre podrien ser :

1.- CREACIÓ D'UN DEPARTAMENT DE TURISME.

Si altres sectors, amb menys incidència sobre l'economia general d'Andorra -sense que, amb això, pretenguem minimitzar la seva importància- tenen un Departament propi, creiem que, també, és indispensable la creació d'un DEPARTAMENT DE TURISME.

Considerem, per altra part, que és essencial i vital, per a que la funció d'aquest Departament sigui plenament assolida, que hauria de disposar d'una eina de treball efectiva i que no és altra que una veritable planificació turística.

No volem pas, tampoc, menystenir la labor del Departament de Foment -que avui s'ocupa d'aquest sector- però, considerem que les càrregues que pesen, avui, sobre d'ell, amb tota la corrua de tasques administratives que comporten, el priven ser un departament més creatiu i més efectiu de cara a la problemàtica turística.

Des de la nostra condició professional d'hotelers, ens atrevirem a demanar que, la problemàtica de l'HOTELERIA, hi fos contemplada d'una manera explícita.

2.- REUNIONS PERIÒDIQUES AMB LES ENTITATS.

Pensem que, l'Administració, amb les seves estructures actuals, no pot mantenir un contacte directe amb el turisme. Per contra, els comerciants, els hotelers, les oficines de turisme, etc., sí que el mantenen, ja que conviuen diàriament amb ell i en recullen les opinions d'una manera directa.

Molt ens temem que la veu dels nostres clients o dels nostres visitants, arriba molt esmorteïda o de manera fragmentària, a les orelles dels alts responsables del País.

Si es planificaven reunions, amb calendaris de treball, amb els qui mantenen aquest contacte directe, al mateix temps que es recollirien millor les iniciatives disperses, podrien auscultar-se les necessitats i els desitjos del turisme per ajudar a realitzar una veritable planificació a les Valls.

3.- NETEJA DELS LLOCS I SALVAGUARDA DE L'ECOLOGIA.

Hi ha una tasca urgent a fer: netejar l'interior de les poblacions i els llocs turístics d'Andorra.

A part de totes les mesures que, a curt o llarg termini, es puguin prendre -xarxa de clavegueres, disposicions sobre l'ecologia, repoblació dels llacs i dels rius, etc.- cal una acció urgent i en profunditat de neteja, a escala nacional (tenim entès que, fins i tot, existeix un estudi al respecte que no s'ha portat a la pràctica).

Cal també una intensa campanya de concienciació, de tota la població, sobre aquest tema, començant per l'escola i una acció enèrgica, per part de les autoritats, per part de les autoritats, per fer complir les disposicions sobre sanitat.

L'hoteleria, ja des d'aquest moment, es brinda a col·laborar en totes les iniciatives que es puguin portar a terme, en aquest sentit, coordinadament entre l'Administració, els Comuns, les Entitats i els particulars.

4.- AJUDES AL TURISME.

La part del pressupost destinada al turisme, avui, és irrissòria. El fet de mantenir una oficina a Andorra, una altra a París (tancada fa poc sense donar cap explicació), editar un fullet o dos cada any, patrocinar una cursa ciclista o uns partits de fútbol, etc. són petits remeis, per un malalt greu, com és el turisme.

Si partim de la base -i aquesta és la nostra convicció- que el turisme és el factor més important per a la vida de les Valls, cal invertir-hi.

Per tant, cal concedir ajudes al turisme. sigui, en

forma de crèdits, per renovar les estructures dels sectors més dèbils, sigui, iniciant campanyes o accions d'envergadura, per atreure'l.

Per altra part, s'haurien de coordinar les manifestacions o les participacions, a l'exterior (fires, congressos, etc.) planificant-los, amb temps, per evitar la dispersió i la manca de profit que s'en treu actualment.

5.- ORGANITZACIÓ DE MANIFESTACIONS POPULARS, a nivell nacional, potenciant les ja existents i promocionant-ne de noves.

El Casino, les diversions nocturnes, etc. han d'existir de cara un sector de públic, però cal eixamplar, el ventall de possibilitats, amb altres alicients:

- . Manifestacions folklòriques, concerts, exposicions, concursos de pintura o literaris, etc.
- . Organitzar les visites artístiques (creant guies si s'escau) per mostrar les bel·leses dels nostres monuments.
- . I, també, atraccions esportives adients al País -actualment només tenim l'esquí- com serien les excursions amb guies muntanyencs (la creació d'un cos de guies podria ser una sortida professional per a molts joves del país), pistes de gel, etc.

6.- ACCESSOS, VIALS I CIRCULACIÓ.

Són, potser, sol·lucions a llarg termini, però hi ha problemes que s'han de sol·lucionar rapidament.

Les embussades monstruoses dels mesos d'estiu -o dels caps de setmana assenyalats- exigeixen urgent sol·lució.

Els vials nous i l'aeroport de la Seu d'Urgell, amb tota la incidència que poden tenir, són atots que cal tenir en compte i estudiar molt a fons.

M O T A L A F I .

Tanquem ací, la nostra reflexió que, com a hotelers i principals afectats per la problemàtica turística, ens hem plantejat.

Potser, el fet de mantenir un contacte més directe amb els visitants, ens fa més sensibles al problema i, potser, també, la crisi turística ens afecta més que a altres sectors.

Tenim la convicció que la situació, és preocupant a curt termini, i greu a llarg termini, si no sabem trobar, amb urgència, les sol.lucions adients, establint ja des d'ara, un calendari de debats i de mesures a prendre i que com a exemple urgent, hem esmentat suara.

Els remeis -n'estem convençuts- existeixen, encara que tenen un grau de prioritat d'aplicació diversa.

Quins són els que tenen prioritat ? És el debat que preconitzavem adès, el que ha d'escatir-ho ...

Ara bé, de la cosa que estem convençuts, és que aquest debat ha de començar ja des d'ara !